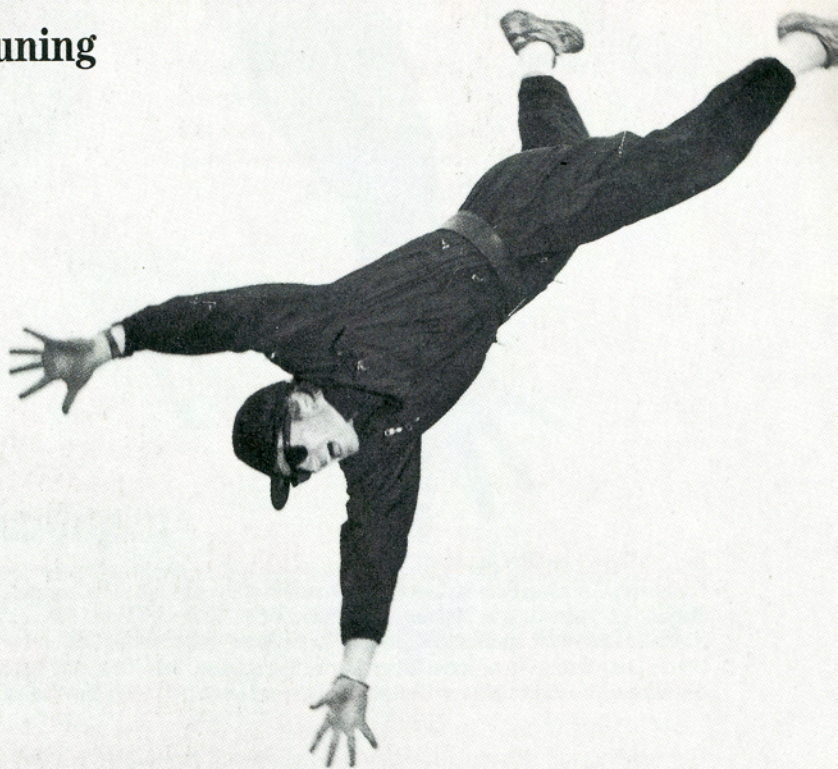

Ulrich Breuning

HØJT AT FLYVE

– en film om stunt
Lasse Spang Olsen

Statens Filmcentral

*Min far er meget interesseret og ringer tit og spørger,
hvad jeg nu skal lave.
Min mor vil helst først høre om det,
når det er overstået.*

Lasse Spang Olsen. Stuntman. 24 år

Højt at flyve – en film om stunt

Producent: Columbus Film/Statens Filmcentral/Børnefilmrådet hos Columbus film. Danmark, 1988.
Manuskript, instruktion og klipning: Lasse Spang Olsen. Kamera: Morten Søborg. Tone: Jørgen Lyd Nielsen. Kommentar, speaker og sagkyndig: Lasse Spang Olsen. Musik: Jesper Ray Manley. Medvirkende: Lasse Spang Olsen, Søren Skjær, Martin Spang Olsen, René Clausen, Deni Kjurcijen, Steen Herdel, Michael Mødekjær, Mogens Rodian, Peter Green Larsen. 40 min. Udløjning: SFC.

Denne pjece er udgivet af Statens Filmcentral, 1989.
Henvendelse hovedkontoret, Vestergade 27, 1456 Kbh. K., eller
jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.
Lay-out: Kjeld Brandt
Tryk: Frede Rasmussen

I undervisningen

''Højt at flyve'' hører naturligt hjemme i en medieundervisning, når virkemidler, filmarbejde og medieafsløring er på programmet.

Men den kan selvfølgelig også blot opleves som et temperaments syn på sit job og tilværelsen generelt.

Og nydes som sådan.

For de lærere og elever, der vil studere filmarbejdet, illusionsnummeret, fup og fiduser, er den oplagt. Et kendskab til tricks og effekter er en særdeles brugbar indgang til forståelse af og fornemmelse for vor tids kunstart og budskabsbærere.

Selv om kun de færreste vil komme til at arbejde praktisk med film og TV, ser vi alle kilometervis af levende billeder hver dag. Viden om og indsigt i filmprocessen er en nødvendighed i dagens Danmark.

For at kunne forstå og for at kunne vælge personligt blandt mediebombardementets mange muligheder. Og også kunne vælge fra.

''Højt at flyve'' siger sin meget personlige mening. Og sådan én er altid værd at høre og i dette tilfælde frem for alt at se.

Denne pjece er tænkt som inspiration og motivation i medieundervisningen i folkeskolen, på H.F. og i gymnasiet. Og som kærlig hjælp i undervisningssituationen.

Der er timers fornøjelig arbejde forude.

God fornøjelse.

Ulrich Breuning

På barndommens vinger

Jeg har som ganske ung boet på Vejen.

Hvis man har læst Ib Spang Olsens skønt finurlige børnebog fra 1972, "Folkene på vejen", ved man præcis hvilken vej, der er tale om.

En vej befolket med sære eksistenser, almindelige galninge og sprudlende horder af børn. Kort sagt godtfolk, rare mennesker, der i børns fantasi og Ib Spang Olsens hjerne-celler formodentligt fremstår en anelse mere farverige og frodige end et kedsommeligt, gråt, nøgternt blik ville konstatere.

Og dog.

For selv om "Folkene på vejen" er drømmen om et anarkistisk Paradis og en besværgelse af den evige barndom med det evige barnesind, eksisterer Vejen som antydning også i virkeligheden.

Den ligger i Bagsværd, hvor den smukt svinger sig ned mod søen.

En tilsyneladende typisk, idyllisk og let alderstegen villavej.

Måske er den virkelig også sådan i dag.

Men i de spøjse 70'ere var den altså unægtelig noget særpræget.

Når man vovede at spadserere med hundehvalpe eller eksemplarer af ens serielle børneproduktion, kunne de mærkeligste ting ske.

Ikke mindst når man kom i nærheden af Ib Spang Olsens hus.

Her huserede vildbasserne Martin og Lasse.

The Spang Gang, som de hed i angloficeret sprogbrug, da nu Olsen-Banden som begreb var brugt af andre.

Et klart faresignal var en ramponeret, grå Citroën, der drønende kunne fræse frem hvor som helst. Den var en vigtig ingrediens i Lasse Spang Olsens 16 mm-filmproduktion

"Karlo Bradling's Meriter".

De to teenage-knægte var vilde med film og lavede altid vilde film. Og gjorde vejen usikker med vilde optagelser og vilde påhit.

Det var skæg og ballade.

Det var leg.

Undertiden, hvad vi altid bekymrede voksne vil benævne *farlig* leg.

Men som med al god og trods alt kreativ leg var der mening med galskaben. Der var planlægning, rutine og dygtiggørelse.

I dag er Martin Spang Olsen (24 11 62) indehaver af *M. M. Stuntbooking*, der er et statistbureau med vanskelige opgaver som speciale. Selv underviser han og koreograferer og instruerer slagsmål. De mere voldsomme scener i for eksempel Sune Lund-Sørensens to Dan Turèll-filmatiseringer "Mord i mørket" og "Mord i paradiset" bærer i høj grad præg af Martins fantasi og kunnen.

Lasse Spang Olsen (23 04 65) har i dag firmaet *Danske Stuntmen*, der blev stiftet i 1983, men det er det varemærke, han altid har brugt i sit virke i dansk film.

Lasse er *stuntman* og har lavet en film om sit arbejde.

"Højt at flyve" er et personligt dokument med en hel egen signatur på et af landets mest aparte erhverv.

Lasse Spang Olsen fremviser sit arbejde, dets tricks og virkemidler. Man får så at sige lov til at kigge mesteren efter i kortene og får et indblik i filmarbejdets slid og hverdag. Man belæres også om forsigtighed og sikkerhed. Arbejdet er farligt og indeholder et hav af forholdsregler for at minimere risikoen.

Og egentlig også forbehold.

For ikke alene er det et sært, bitte hjørne af arbejdsmarkedet, der kastes lys over. Det er også indirekte et måbende udsagn om, hvad der kræves af filmmediet og dets lønarbejdere for at tilfredsstille vores krav til pirrende *action*, spænding, voldsekspllosioner, almindelige øretæver og bestialske aflivninger.

Men sådan en omgang tante-bekymret panderynkning ligger Lasse Spang Olsen fjernt, selv om han naturligvis nikker genkendende til problematikken.

"Højt at flyve" er primært et stykke svævende filmpoesi i musikvideoens tempo og associerende æstetik. En film om arbejdsglæde og den dybe tilfredshed, når en vanskelig opgave er løst. Der er ikke tale om et stift stykke moralsk debatindlæg eller for den sags skyld en firkantet undervisningsfilm. For Lasse Spang Olsen syner stuntmandens arbejde som en forlængelse af barndommen. Legen fra Vejen sidder dybt. Den har han aldrig glemt. Og drengesindets glæde over fysisk udfoldelse og tekniske finesser lyser ud af alle filmens billeder. Da stunt-banden slutteligt i filmen leger cowboys er det evident:

"Det er som at lege som lille", mener *Lasse Spang Olsen. Stuntman. Danmark*.

Samtale med Lasse Spang Olsen

– Jeg er blevet syet 23 forskellige steder og har brækket et eller andet 12 gange. Jeg har haft 30 forstuvninger. Jeg fik en pulsåreblødning efter hug med en økse. Jeg har skudt mig i hånden med et haglgevær. Jeg har 2 gange været indlagt med trediegradsforbrændinger. Jeg er blevet klempt flad mellem 2 stk. 24 tons militærlastbiler med øjeblikkelig indlæggelse til følge. Jeg har fået slået 5 tænder ud og fået brændt al håret af i den ene side. Og min lillefinger har været brækket af i en branddør og sat på igen!

Men der er aldrig sket mig noget under en filmpoptagelse.

På arbejdet er alting nøje planlagt, og alle er dybt koncentrerede. Det er, når jeg *ikke* laver film, at jeg er i fare.

Jeg må være født under en uheldig stjerne! Eller heldig! Det kan jo altid være værre. Eller også er jeg bare ualmindelig klodset!

– Jeg har altid villet være stuntman.

Jeg tror, jeg hørte ordet første gang, da jeg var seks år. Der var noget ved det ord. Jeg hørte det fra min storebror Martin.

Stuntman var hans yndlingsudtryk.

Martin ville lave cowboy-film, og da jeg var lillebror, var jeg en passende forsøgskanin. Alle kan lære at falde uden at slå sig. Kunsten er at få det til at se ud, som om det gør ondt.

Jeg kom først til fjernsynet, hvor jeg lavede børne-TV hos Thomas Winding. Mit første stuntarbejde på en spillefilm var Søren Kragh-Jacobsens ''Isfugle'' og derefter var det ''Midt om natten''. Jeg har lavet 22 musikvideoer, har fotograferet ca. 70 reklamefilm og ''Jydekompaniet''. Jeg laver også stunts i filmen. Jeg falder ned fra en stige og kører bilen i slutscenen. Jeg glædede mig til opgaven, men det blev først optaget den sidste dag. Man turde ikke risikere, at filmfotografen kom til skade tidligere under produktionen. I alt har jeg medvirket i ca. 300 film.

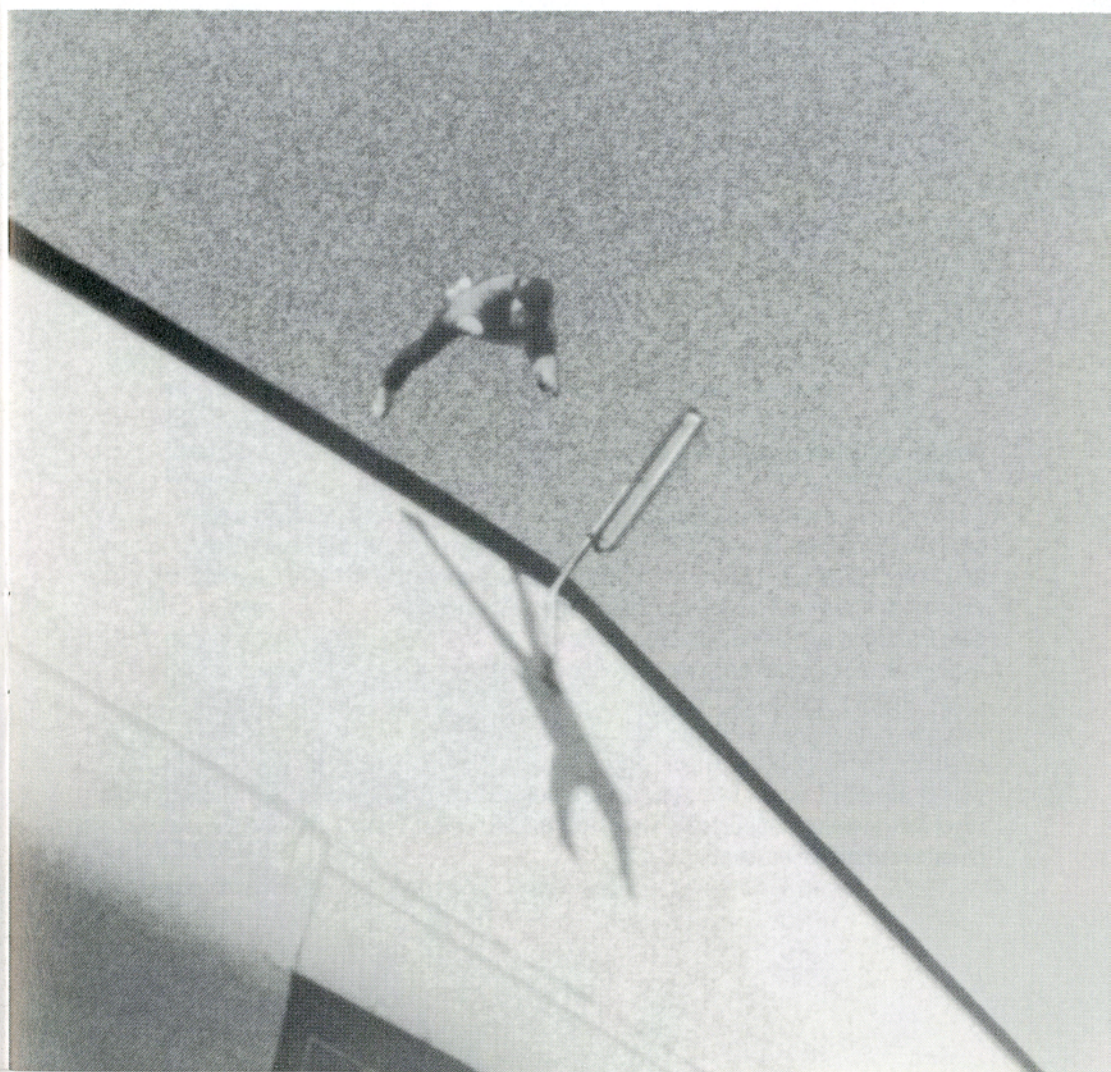
– Jeg kom på stuntskole i London i 1980. De lærte mig ikke noget fysisk, men en masse tricks, der gør sig flot på film.

Martin og jeg har også i lang tid gået på Artist- og Teaterskolen, der lå – meget sigende –

på Flæsketorvet. Det var artisterne Kurt og Bonnie, som havde skolen. De laver selv mest gadeteater osv.

– Vi fik selv lyst til at undervise og startede i 1983 Stuntskolen. 500 tilmeldte om året, 30 bliver måske til noget og 10 er virkelig dygtige, men der er jo ikke brug for flere end halvanden stuntman i Danmark. Så undervisning gør jeg ikke så meget i mere. Det er Martin, der kører skolen, som fungerer fint med 10 lærere og filialer på Fyn og i Jylland. I øvrigt er der lige så mange piger som drenge på holdene. Og selv om de ikke alle vil få arbejde som stuntmen eller stuntstatister – og det pointerer vi – er det godt at lære at bruge sin krop rigtigt.

I dag koncentrerer jeg mig udelukkende om filmarbejde og stuntshows, som er meget populære. Folk vil gerne vide, hvordan man gør.

– Alle skuespillere har undertiden brug for stuntmen.

Selv filmhistoriens store atleter Douglas Fairbanks og Errol Flynn. Flynn havde simpelt hen en fast stuntman, der lignede ham til forveksling. Selv om nogle skuespillere godt selv kan udføre i hvert fald nogle stunts, får de ikke lov. Det er for farligt, og forsikrings-sommerne er for store. Et forsikringsselskab vil simpelt hen ikke tillade, at en dyrt betalt James Bond-skuespiller kommer til skade eller det, der er værre. Men det kan være et problem. Buster Keaton's film mistede noget af deres magi og blev dårligere, da han selv blev for værdifuld og ikke mere måtte lave de svære og farlige ting. Noget gik tabt.

– I et lille land som Danmark må en stuntman kunne det hele. I USA er der specialister på forskellige felter: Høje fald, biljagter, hestestyr og så videre. I Åke Sandgrens "Miraklet i Valby" laver jeg et hestestunt. Dem er der ikke mange af herhjemme. Det var derfor vanskeligt. Også fordi hesten naturligvis ikke må komme til skade. Vi byggede en lille, blød faldgrube med en jordgrødmasse i og med en forhøjning inden. Jeg fik hesten til at springe og så falde i gruben uden problemer. Jeg flyver af sted, men hesten var det vigtigste! Hullet med massen i var tilstrækkelig blød til, at hesten falder og sej nok til, at den ikke rører bunden og derfor ikke slår sig. Racerkørere er ikke så velegnede til bilstunts, og rigtige bokserere kan ikke bruges i en boksefilm. De er for dygtige og får det hele til at se for legende let og elegant ud. Deres kunnen er fantastisk, men det er jo som regel ikke meningen, at det skal være flot. Voldsomheden i Rocky-filmene ville være umulig med rigtige bokserere.

Interview februar 1989

18 kommentarer til filmens scener

I det pædagogiske arbejde med "Højt at flyve" vil det være hensigtsmæssigt efter at have oplevet filmen ukommenteret i sin helhed at gentage visningen og nøjere gennemgå, behandle og drøfte de enkelte scener og deres indhold.

De følgende 18 kommentarer giver lidt yderligere information, baggrundsviden og debatoplæg til nogle af scenerne.

Man kan efter behag standse filmen efter hver kommentar eller samle sammen i hensigtsmæssige blokke.

1. Frit fald fra Langebro

Lasse er helt strakt ud. Bemærk, at han kæmper med armene for ikke at rulle rundt. Man skal kunne se for at falde rigtigt. Øjnene er vigtige. Derfor er baglæns fald, hvor man hele tiden kan se underlaget, nemmere at udføre. Når man falder forlæns, lander man på ryggen. Det er fint, når man lander på en luftpude. Men under broen er der jo vand! Så det gælder om at få brudt vandoverfladen med armene.

2. Spring fra knallert til bil

Optagelser til en reklamefilm, hvor Lasse på knallert skal køre ind i en bildør, flyve i luften og lande på forsædet hos en pige i en anden bil. Det er en normal reklamefilm på 30 sekunder, og det kræver 3 ugers optagelser at lave den. Stuntet er delt op i flere spring. Bemærk, at den åbne bildør forhindrer, at vi ser, at Lasse's højre ben er bøjet, så han kan give ordentligt afsæt på sædet til springet.

3. Spring på bilkøler

Det er vigtigt, at Lasse kender og har tillid til køreren. For det kan være farligt, hvor godt man end forbereder sig. Hvad man ikke ser i den færdige film, er, at bilens forrude smadrer, da Lasse's krop rammer den. Det er et kraftigt sammenstød. Derfor sætter man ofte en forstærkende skærm på forruden!

4. Skudstunts

Den skudte mand ligger stadig en smule chokeret. Han havde taget blodbomben

omvendt på, så den sprængte indad. Det giver et slag, men også en god effekt i faldet, da han rent faktisk føler at blive ramt. Held i uheld?

5. Den blodige madonna

Feriestedet La Santa's fine bar ligner stadig en svinesti med blodpletter som efter en mafia-udrensning.

Bemærk, at da Lasse skydes, rammer blodbomben kameraets linse. Da kvinden skyder den liggende mand på tæt hold, har han bind for øjnene for at undgå krudtslam. Han reagerer så fint på skuddet, fordi han har et stykke bar mave, der lettere brankses. Held i uheld?

6. Blodposer og sprængladning

Sprængladningerne får man fra Hollywood. De må af sikkerhedsgrunde ikke transporteres med fly, men sejles til Danmark. Det skal nemlig være plastisk sprængstof og ubrudt, fordi man ikke må se ild. Derfor også specielle detonatorer, der heller ikke giver ild fra sig. Der kommer jo ikke gnister fra maven, når man bliver skudt.

Sprængladningerne koster 10 dollars stykket og sælges i partier på mindst 300.

7. Nedskydning

Lasse er ikke helt tilfreds med scenen, hvor han skydes foran en hvid mur. Den er rimelig realistisk, men virker netop derfor ikke godt nok. Det går bedre i telefonboksen!

8. Trappe-slagsmål

Martin falder nedad trappen. Bemærk, at det er armen, der laver lyden. Men han tager sig til hovedet, og så tror vi, at det er dér, han har slået sig. Martin slår også senere hænderne i gelænderet, og igen tror vi, at det er hovedet, det går ud over.

Sparket i maven er rigtigt, men Martin spænder mavemusklene på det rette tidspunkt, så det ikke gør ondt.

Det var ikke meningen, at gelænderet skulle knække, men det giver en god lyd!

Held i uheld?

Larm, støj og lydeffekter er vigtige ingredienser i stuntarbejdet.

9. Nedskydning med maskinpistol

Der findes kun ganske få maskinpistoler i Danmark, der kan skyde med løst krudt og samtidig få ild ud af løbet.

Lasse spiller selv alle ofrene.

10. Beskidt slagsmål

Da Lasse får bildøren i hovedet, er det benet, der tager slaget. Det er et grimt slagsmål, der yderligere gøres ulækkert, da Lasse tilsyneladende *stikker* Martin i hovedet med en smadret flaske, men faktisk slår han "kun". Selv falske glasskår kan være skarpe. Der "skygges" med skuldre og arme, så man ikke kan se, at slagene ikke rammer. Bemærk også, at Lasse ofte slår, mens Martin ikke er i billedet. Så kan man jo selv forestille sig slaget.

Det er igen lydene, der giver effekt og gør slagsmålet ekstra voldsomt og brutalt.

11. Bil sprænges i luften

Politiet har afspærret en grund tæt ved Soyakage-fabrikken.

Et noget makabert sted at sprænge noget i luften, selv om det kun er en filmoptagelse!

Der bruges 4½ kilo trotyl. Samme effekt som en landmine. En tidligere ingeniør fra hæren er filmens sprængstofekspert.

Der bruges fire sprængladninger. Én kunne være mere end rigeligt, men det skal se "rigtigt" ud.

Én trykladning får bilen til at eksplodere.

En lille ladning slår hul i benzintanken.

En sprængladning i forruden får denne til at blæse væk.

Og samtidig eksploderer én under forsædet for at få det kastet ud.

Selv med en sikkerhedsafstand på 70 meter skal man være forsigtig.

Alle skal kigge op efter eventuelle flyvende genstande, der kommer fra Rundetårns højde og falder hårdt.

Lydmanden på optagelsen glemte dette, og da en genstand var på vej i hovedet på ham, blev han flyttet i en fart! Det var hele den ene side af den sprængte bil!

12. Bilstunt

Regnvejr gør optagelserne vanskelige. Bilerne skrider, og man må i en sådan situation overveje at udsætte, men det tillader økonomien ofte ikke. Regnvejr gør det ikke nødvendigvis livsfarligt, men det er meget sværere at lave.

13. Spring gennem rude

Det er selvfølgelig falsk glas, der benyttes.

En falsk rude koster 16.000 kroner.

De fleste "ruder", der benyttes i dansk film, er 30 gange 40 centimeter.

Før de mål har støbeformen til glasset.

Flasker, der knuses, er som regel grønne, da de er de billigste at lave.

Bemærk, at stuntmanden griner. Det er hans første tur gennem en rude.

Og han nyder den!

14. Brændende person falder

Man er beskyttet mod ilden, og det gør ikke ondt. Højest mærker man lidt varme. Men lyden og lugten kan være ubehagelig. Lasse hader disse opgaver og har været tæt på panik. "Men så spiller man jo bedre", mener han pragmatisk og tilføjer, at man skal være glad for respekten. Man kan ikke være stuntman uden denne lille, respektfulde angst.

15. Komisk fald på rulletrappe

Magasins rulletrappe må holde for.

Det er et meget vanskeligt stunt, for trappetrinene bevæger sig. Og selv om Lasse bærer arm- og benbeskyttere, og det er skuldrene og ikke hovedet, der rammer underlaget, er stålkanterne skarpe.

Det er det sværeste fald, Lasse har lavet i sin karriere. Man måtte tage scenen seks gange, hvilket nok er i overkanten af menneskelig formåen. I hvert fald kom Lasse til skade *efter* optagelserne, da hjernen slappede af, og koncentrationen var opbrugt. Da han havde bundet sine snørebånd og rejste sig op, ramlede han hovedet ind i en skarp reolkant og måtte på skadestuen. På vejen dertil fik Lasse ydeligere en bildør i hovedet!

16. Kaos i bageriet

Scenen er fra Lasse Spang Olsens børnefilm "Min bold", der visualiserer en vrøvlesang af Ib Spang Olsen.

Filmen, der er på 7 minutter, udlejes i 16 mm-formatet hos Sonet Film.

Der blev brugt 250 kilo gamle brød og kager, 21 dåser barberskum til flødeskum, 5 poser lerperler til pynt, 2 pakker kakao og 10 kilo cementpulver. Rigtigt mel er for tungt.

Cement hænger længere i luften.

Stuntmanden, der spiller bagemesteren, og som har lavet farlige bilstunts og er special-effekt mand sprængte den ene hornhinde, da han fik en flødeskumskage i hovedet, og måtte bære klap for øjet i flere uger.

17. Mand ved bileksplosion

Bemærk, at stuntmanden er lige tæt nok på den store eksplosion. Han burde af sikkerhedsmæssige grunde gå lidt længere væk.

18. Cowboy-film

Uddrag af en western-parodi på 12 minutter, som Danske Stuntmen morede sig med at lave på La Santa.

Ren drengedrøm.

Lasse Spang Olsen

1977

Lasse Spang Olsen begynder som 12-årig at lave film til DR's "Børn laver TV".

1981

Fotografassistent og fotograf hos "Telefilm", bl.a. på "DRUK-12 billeder af et misbrug", "Helsingør Skibsværft-historien om en drøm", "Hells Angels Filmen" "Kommer tirsdag efter sommeren" og "Arbejdsløs".

Producerer selv filmene: "East of the West", "Døden banker på", "Artist, artist" samt en hel del tegnefilm sammen med faderen Ib Spang Olsen, som sammen med LSO producerer filmen "K. Bradlings Meritter". Sideløbende var han lydassistent og klipper. På stuntskole i London og begynder derved at udvikle sin interesse for stunt professionelt.

1983

LSO og broderen Martin Spang Olsen starter Den Danske Stuntskole på den daværende artistskole, og LSO begynder nu for alvor at medvirke i film og TV som stuntman.

1984

Efter Telefilm hos Nordisk Film i Valby som B-fotografassistent og still-fotograf på fjernsynsføljetonen "Anthonsen" (Erik Balling) og spillefilmen "Johannes Hemmelighed" (Åke Sandgren).

Desuden producerer Nordisk Film LSO og Martin Spang Olsens film "Painful City" som forfilm. LSO var skuespiller i "Rocking Silver" (Erik Clausen) og "Midt om Natten" (Kim Larsen/Clausen/Balling).

Efter ca. 1 år hos Nordisk film starter LSO som freelancefotograf og fotografassistent på diverse filmselskaber, dog med lange vikariater hos DR-filmafdeling og med fast plads hos Greenpeace Danmark, England, Frankrig, Tyskland, hvor LSO sammen med Morten Søborg også arbejder som undervandsfilmfotograf.

1985

Er nu fast etableret stuntman og starter, sammen med produktionslederen Rasmus Thor-

sen og Mongoliet- og Grønlandseventyreren Michael Haslund-Christensen filmselskabet Indaxi Film. De producerer film sammen i 3 år blandt andet "Min bold" efter en sang af Ib Spang Olsen og 22 musikvideoer med bl.a. Nanna, TV-2, Laban, Disneyland after Dark.

1987

Samtidig med en masse reklamefilm også "Jakob og Finn som elektrikere" med Jakob Haugaard og Finn Nørbygaard, som LSO har stiftet bekendtskab med under TV-optagelserne til JADAK-buschaufførfilmene.

1988

"Højt at flyve" – en film om stunt produceres i samarbejde med SFC/Børnefilmrådet og Columbus Film. Bliver ansat på Columbus Film som filmproducer.

I samarbejde med Steen Herdel forsøger LSO at producere spillefilmen "Jydekompaniet" med Jakob Haugaard og Finn Nørbygaard, men den økonomiske støtte svigter i sidste øjeblik, og filmen bliver produceret hos Nordisk Film i Valby med LSO som den yngste A-spillefilmfotograf nogensinde i Danmark.

Desuden fremstilles reklamefilm, obs'er, industrifilm, undervisningsfilm o.s.v. på Columbus Film.

Arbejder i øjeblikket på flere film: En film om special effects og maskering og sminke, en anden om stagefight og lydefterarbejde, samt en ny spillefilm med Jakob og Finn i hovedrollerne, og 10 fjernsynsindslag med d'herrer til DR-underholdningsafdelingen.

Lasse Spang Olsen har til dato medvirket i ca. 300 film med stunt og effekter samt udført ca. 250 stuntshows.

